

Göç Yönetimi Tartışmaları

GAV PERSPEKTİF

Göç Yönetimi Tartışmaları-1

Düzensiz Göç ve Uluslararası Koruma

Mehmet Köse ve Aydoğan Asar / Editör

GAV Perspektif Yayınları® 2023

© Göç Araştırmaları Vakfı İktisadi İşletmesi

Sertifika No.: 43715

GAV PERSPEKTİF

Hacettepe Mah. Fener Sk.

No: 5 06230

Altındağ Ankara/Türkiye

Tel.: +90 (312) 473 79 11

Fax: +90 (312) 473 79 14

gavperspektif.com

bilgi@gavperspektif.com

siparis@gavperspektif.com

[@gavperspektif](https://twitter.com/gavperspektif)

[@gavperspektif](https://www.instagram.com/gavperspektif)

1. Baskı

Aralık 2023

İstanbul

GAV Perspektif Yayınları - 29

ISBN: 978-605-71985-9-4 Karton Kapak

Görsel Yönetmen

GAV Perspektif Yayınları Yayın Kurulu

Tashih

Hakan ÜNAY, M.Derya CANPOLAT, Nefise Betül TOPAL

Tasarım

Emre YILDIZ

Baskı

İlbey Matbaa Kağıt Reklam Organizasyon Mücellit San. ve Tic. Ltd. Şti.

Sertifika No: 17845, Litrosyolu 2.Matbaacılar Sit. No:3Nb3 Topkapı / İstanbul, Türkiye

© Kitabın tüm yayın hakları GAV Perspektif Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Editör

Mehmet Köse
Aydoğan Asar

Göç Yönetimi Tartışmaları-1

Düzensiz Göç
ve Uluslararası Korumâ

GAV PERSPEKTİF

İçindekiler

Ön Söz	7
<i>Mehmet Köse</i>	
Göç Hukukunda Kavramsallaştırma: Uzlaşa ve Tutarlılık Açmazı.	11
<i>F. Elif Çelik</i>	
Uluslararası Koruma Bulma Amaçlı Göçlerde Politika ve Yönetim.	33
<i>Süreyya Can</i>	
Göç Yönetiminde Vize ve İkamet Uygulamaları	53
<i>Rahmi Kopar</i>	
Sınır Dışı Kararları ve Etkili Başvuru Hakkı	67
<i>Özgenur Yiğit Aksu</i>	
Uluslararası Koruma Statüsünden Faydalanan Kişilerin Yas Tutma Hakkının Türk Sığınma Hukuku Açısından Değerlendirilmesi	83
<i>Gonca Ünal</i>	

**Sığınmacı Yönetiminde Uluslararası Koordinasyon:
Yük ve Sorumluluk Paylaşımı103**

Esra Yılmaz Eren

**Sınırlar: Sınır-İltica Politikaları Denkleminde
Devletlerin İkili ve Çok Taraflı İş Birlikleri129**

Ekin Deniz Uzun

Biyografiler153

Ön Söz

Göç yönetimi, uluslararası sistemde yer alan ülkelerin büyük bölümünün gündeminde yer almaktadır. Devletler, göç yönetimini temel anlamda ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel ihtiyaç ve bağlarını dikkate alarak planlamakta, buna göre toplumlarına yeni üyelerin geçici veya uzun süreli katılımını teşvik etmektedir. Bu durum kamuoyunda genellikle sorunsallaştırılan göçmen yaklaşımının tam tersi politikalara işaret etmektedir. Göç yönetiminin esas amacının göçün düzenli bir yapı içinde kalmasını sağlamak olduğu açıktır. Zira küresel ölçekte insan hareketlilikleri önemli oranda göç yönetim planları çerçevesinde gerçekleşmektedir. Ülkelerden, savaş ve afet gibi zorunlu nedenlerle sınır aşan göçlere dahil olup uluslararası koruma arayanlara ilişkin sorumluluklar çerçevesinde, bu alanda spesifik düzenlemelerle hareket etmeleri ve böyle bir durumda genel göç yaklaşımı ve politikalarının göçe zorlanmış insanlar yönünden daha duyarlı içeriğe sahip kılınması beklenmektedir.

Göç, Osmanlı Devleti döneminden beri Türkiye'nin de gündeminde yer almaktadır. Türkiye tarihinde Bir yandan ekonomik

hedefler çerçevesinde göç teşvik edilmiş ve özendirilmiş diğer taraftan siyasi iddiaları, güvenlik hassasiyetleri ve sosyo-kültürel sorumlulukları çerçevesinde göçle muhatap olunmuştur. Türkiye, zaman zaman bölgesinde gerçekleşen doğal afet ve krizlerin etkisiyle, kitlesel mülteci hareketliliğiyle de karşı karşıya kalmaktadır. Bununla beraber jeopolitik konumu dolayısıyla yasal olmayan yollarla sınırı aşmaya çalışan insan hareketlilikleri gündemin değişmeyen parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla göç yönetimi, Türkiye’de kamu sisteminin işleyişinde temel bileşenlerden biri olmak durumundadır.

Göç yönetimi, doğrudan insan ve toplum yaşamıyla ilişkili olduğu için sınırlı alanlara hapsedilemeyeceğinden, insan ve toplum hayatına tekabül eden tüm alanları kapsamak durumundadır. Sınır ötesinden başlayan, eğitimden sosyal politikalara, ekonomiden hukuk sistemine kadar tüm alanların göç yönetiminin paydaşı olduğu kabullünden hareketle parçalı yaklaşımlardan kaçınan bir göç yönetimi perspektifi geliştirilmesi kaçınılmazdır. Göç yönetimiyle ilgili çalışmalarda öncelikle göçün gerçekleşme biçimine bağlı olarak düzenli ve düzensiz göç şeklinde genel bir sınıflandırılmaya gidilmektedir. Her bir sınıflandırmada göçmenlerin içinde bulunduğu koşullara göre, dayanağını ulusal ve uluslararası hukuk normlarının oluşturduğu hukuki prosedürler geçerli olsa da, küresel planda yaygın uygulama birliğinden söz edilememektedir. Bu bile konunun karmaşıklığını ortaya koyması bakımından yeterlidir.

Göçün ve yönetiminin geleceğine dair gerçekçi ve akılcı politika önerilerine zemin oluşturacak bilimsel çalışmalara duyulan ihtiyaç yadsınamaz. Göçün düzenli ya da düzensiz oluşu çerçevesinde, göçe ilişkin temel konularda tarihsel süreç ve mevcut durumu ortaya koyan, göçü farklı boyutlarıyla değerlendirerek rasyonel politika önerileri sunan bu çalışma, varolan ihtiyacı karşılamak amacıyla tematik konularda bilimsel makalelerden oluşan bir dizi kitap olarak planlanmıştır.

Elinizdeki serinin ilk kitabında, uluslararası koruma hukuku alanındaki kavramsallaştırma, düzenli göç politika araçları, düzensiz göçle mücadele yolları, göç yönetiminde uluslararası koordinasyon ve işbirliği konularını kapsayan, kuramsal çalışmaların yanı sıra varolan uygulamalara da değinen makaleler yer almaktadır. Böylelikle kitap, uluslararası göç hareketleri yönünden özel bir konuma sahip olan Türkiye’nin, yaklaşımına, uygulamalarına ve gelecekte oluşturacağı politikalarına ışık tutmaktadır. Düzensiz göç ve uluslararası koruma alanına dair meselelerin derinliği ve çeşitliliği serinin devamını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik alanındaki boşluğu doldurmaya yönelik çabalarımızı perçinlemektedir.

Kitapta yer alan makaleler çerçevesinde “Göç Hukukunda Kavramsallaştırma: Uzlaşa ve Tutarlılık Açmazı” başlıklı çalışmada göç hukukunun temel kavramlarına, anlamlarına, kavram kargaşasının yol açtığı sorunlara değinilmekte ve çözüm önerileri geliştirilmektedir. “Uluslararası Koruma Bulma Amaçlı Göçlerde Politika ve Yönetim” başlıklı çalışmada uluslararası koruma arayışı amacı taşıyan göçlerin yönetilmesine ilişkin hususlar değerlendirilmektedir. “Göç Yönetiminde Vize ve İkamet Uygulamaları” başlıklı çalışmada düzenli göçün temel araçları olan vize ve ikamet izni konuları, düzensiz göç bağlamı da dikkate alınarak incelenmektedir. “Sınır Dışı Kararları ve Etkili Başvuru Hakkı” başlıklı çalışmada mevcut mevzuatta yer alan sınırdışı işlemlerindeki süreçler insan hakları hukuku açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin konuyla ilgili son içtihadları çerçevesinde ele alınmaktadır. “Uluslararası Koruma Statülerinden Faydalanan Kişilerin Yas Tutma Hakkının Türk Sığınma Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışma bugüne kadar alanyazında pek rastlanmayan, uluslararası koruma statülerine sahip kişilerin yas tutma haklarını Türk hukuku açısından değerlendirerek konuyu gündeme taşımaktadır. “Sığınmacı Yönetiminde Uluslararası Koordinasyon: Yük ve Sorumluluk Paylaşımı” başlıklı çalışmada göç yönetimi alanında uluslararası yük ve sorumluluk paylaşımının önemi, bugün bunun ne şekilde gerçekleştiği, mevcut durumun

devamı halinde göçmenlerin ulusal göç politikalarından kaynaklı hak kayıplarının hangi boyutlara ulaşabileceği ifade edilmektedir. “Dışsallaştırılmış Sınırlar: Sınır- İltica Politikaları Denkleminde Devletlerin İkili ve Çok Taraflı İş Birlikleri” başlıklı çalışma devletlerin dışsallaştırmayı ve göç politikalarını nasıl şekillendirdiklerini ele alarak uluslararası iş birliklerini incelemektedir.

Göç yönetimi, günümüz dünyasında giderek daha fazla sorunlu bir alan haline gelmektedir. Bu kitap serisi, göç yönetimiyle ilgili meseleleri ele almak ve çözüm önerileri sunmak için önemli bir adımdır. Göçmenler, mülteciler, akademisyenler, politika yapıcılar, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili taraflar için, göç yönetimi konusundaki temel kavramları ve konuları anlamalarına yardımcı olacak bir rehber sunmayı amaçlamakta, ilgililer için kaynak olmayı hedeflemektedir. Bu kitabın ihtiva ettiği makaleler, Türkiye’nin düzensiz göç ve sığınma yönetimiyle ilgili karmaşıklığı anlamamıza yardımcı olacak önemli katkılarda bulunmaktadır. Her bir makale, alanın farklı yönlerine ışık tutmaktadır.

Makaleleriyle kitaba katkı veren bütün yazarlara, kitap serisi projemizin başından sonuna kadar en az benim kadar emeği geçen, fikirleri, görüşleri ve titiz çalışmasıyla bu kitabın ortaya çıkmasında büyük katkısı olan Dr. Aydoğan Asar’a özel teşekkürlerimi sunuyorum. Aynı şekilde kitabın yayımlanmasına kadarki süreçte; konuların belirlenmesi, yazarlarla iletişim kurulması ve kitabın baskıya hazır hale gelmesi için emek veren Göç Araştırmaları Vakfı araştırmacıları Elif Aydın, Asmahil Kohan ve Sevilay Bulut’a emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum. Kitabın Türkiye’nin düzensiz göç ve sığınma yönetimi alanındaki müktesebatının genişletilip geliştirilmesinde, göçün her türünün doğru anlaşılıp anlamlandırılmasında ufuk açıcı bir rolle önemli bir boşluğu dolduracağını umuyorum.

Mehmet KÖSE

Editör

Ankara 2023